

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויחידות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פְּרִשֶׁת כִּי תֵצֵא

יג' אלול תשפ"ה

הפטרה: רני עקרה

הספרדים אומרים סליחות

ברכת לבנה, הילולת הבן איש חי

יציאת שבת ר"ת: 20:15

גיליון 930

יציאת השבת:

19:36

ירושלים: 19:34

כניסת השבת:

18:29

ירושלים: 18:22

צֵא לְמַלְחָמָה!

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

הפרשה פותחת בפסוק: "כי תצא למלחמה על אויבך - ונתנו ה' א'לוקיך בידך". בפשט הדברים מדובר על יציאה למלחמה בעם אחר, כמו זו שנכתבה עלינו בשנתיים האחרונות, וישנה הבטחה כי הקב"ה יעזור לעם ישראל במלחמה נגד אויביו. ובמדרש - "למה נסמכה פרשה זו לעניין 'כי תעשה הישר בעיני ה'?' ללמוד שאם תעשה הישר בעיני ה', הרי הוא נותן לך ניצחון על אויבך כעניין שכתוב 'ה' ילחם לכם'". והיינו מה שאמרו בספרי "ונתנו ה' א'לקיך" - אם עשית כל האמור בעניין שלמעלה סוף שה' א'לקיך נותנו בידך".

למדנו מדבריהם שפעמים המלחמה באה על עם ישראל כדי להעיר את עם ישראל ולעוררם לפשפש במעשיהם, בעיקר בגלל המחלוקת, שיחזור בתשובה שלימה לפניו יתברך בכדי שיוכלו לנצח במלחמה. אבל כשעושים רצון המקום ב"ה לא תהיה מלחמה בעולם ולא יהיה שום נוגש והקב"ה מגן עליהם ולא יאונה להם כל אוון, וכמו שהבטיחנו בתורה על זה - "וישבתם לבטח בארצכם ונתתי שלום בארץ וגו'".

חכמי המוסר הוסיפו, כי אפשר לומר שהיציאה למלחמה היא כנגד יצרו הרע של האדם. והנה כאן מובטח לאדם כי אם הוא יצא למלחמה כנגד יצרו הרע אז - ונתנו ה' א'לוקיך בידך. כמובן לשם כך צריך לזהות את האויב האמתי, ולא לחשוב שהאויב הוא אוהב, ואז לפעול כנגדו בכל המרץ, פעולה זו צריכה להיות גם במלחמה כנגד אויבים מבחוץ. עצה זו טובה לכל השנה כולה וכל שכן בימי חודש אלול, חודש הרחמים והסליחות - חודש התשובה, יהי רצון שנוכח כולנו לכתובה וחתומה טובה, אמן.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה"נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *

הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוורץ. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריא מספר חשבון: 123459

מצוות שילוח הקן - למען ייטב לך...

רבותינו חזרו שיש לרוץ למצווה קלה כבחמורה, הדוגמא למצווה קלה היא שילוח הקן המופיעה בפרשתנו, על היחס למצוות מובא במשנה (אבות ב, א):

רבי אומר, איזוהי דרך ישרה שיבור לו האדם, כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם. והוי זהיר במצוה קלה כבחמורה, שאין אתה יודע מתן שכרן של מצוות.

"רבי" סתם הוא רבי יהודה הנשיא, מסדר המשנה, בנו של רבן שמעון הנשיא. לפי המסורת ביום שמת רבי עקיבא נולד רבי, ללמדך שאין צדיק נפטר מן העולם עד שנברא צדיק כמותו שנאמר: 'זרח השמש ובא השמש'.

אף על פי שהיה נשיא לא נקרא בשם "רבן", אלא "רבי" (מבלי להוסיף את שמו הפרטי) שפירושו - רבן של כל ישראל. מתוך גדולתו בתורה ובמידות כינוהו גם כן בשם "רבינו הקדוש". וכך כותב הרמב"ם בהקדמתו לפירוש המשניות: "והיה (רבי) יחיד בדורו ואחד בזמנו, איש שנמצא בו כל החמודות והמידות הטובות, עד שזכה בהן אצל אנשי דורו לקרותו: 'רבינו הקדוש'. והיה בחכמה ובמעלה בתכליתן, כמו שאמרו (גיטין כט, א) 'מימות משה ועד רבי לא ראינו תורה וגדולה במקום אחד'... והיה בתכלית החסידות והענוה, והיה צח לשון ומופלג מכל אדם בלשון הקודש".

מצוה קלה, כמו שילוח הקן, היא מצוה שההפסד בגינה מועט ואינה דורשת מאמץ גדול. ופירוש המשנה הוא כשם שאדם זהיר במצוה הנראית בעיניו חמורה מצד ההוצאות עליה או המאמץ שעליו להשקיע בקיומה, כך עליו להיות זהיר בקיום מצוה הנראית בעיניו קלה.

אחרי מות אביו, מילא רבי את מקומו בנשיאות ונהג נשיאותו ברמה. מקום מגוריו היה בית שערים ובה יסד את ישיבתו הגדולה. הסנהדרין שהיתה בתחילה באושא ועברה אחר כך לשפרעם עברה גם היא לבית שערים. בשבע עשרה שנותיו האחרונות, כשנתרופפה בריאותו, עבר רבי לגור בציפורי שאוירה צח ומבריא. על שעת פטירתו של רבי (כתובת קד, א) מסופר: "בשעת פטירתו של רבי, זקף עשר אצבעותיו כלפי מעלה, אמר: רבש"ע, גלוי וידוע לפניך שיעגתי בעשר אצבעותי בתורה ולא נהניתי אפילו באצבע קטנה, יהי רצון מלפניך שיהא שלום במנוחתך, יצתה בת קול ואמרה: (ישעיהו נז) 'יבוא שלום ינוחו על משכבותם'".

עוד מסופר שם: ביום פטירתו של רבי גזרו חכמים תענית ובקשו רחמים. אמרו: כל מי שיאמר שנחה נפשו של רבי ידקר בחרב. עלתה אמתו של רבי לגג אמרה: עליונים מבקשים את רבי והתחתונים מבקשים את רבי, יהי רצון שיכופו תחתונים את העליונים. כיון שראתה שעלה כמה פעמים לבית הכסא, וחלץ תפילין והניחם והיה מצטער, אמרה: יהי רצון שיכופו עליונים את התחתונים. ולא פסקו חכמים מלבקש עליו רחמים.

זרקה כלי חרס ושתקו חכמים מלבקש עליו רחמים ומת. אמרו חכמים לבר קפרא: לך וראה מה קורה? מצא שנחה נפשו של רבי, קרע ללבושו והחזיר קרעו לאחוריו, פתח ואמר: אראלים ומצוקים אחזו בארון הקדש, נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקדש!

בזיכוכו הגיע רבי לרמה גבוהה כזו, שזכה להופיע בבית גם לאחר שנפטר בגוף ונשמה, עד ששאלו כיצד הוציא רבי בקידושו את בני משפחתו החיים והוא כבר נפטר מן העולם? וענו שרבי נחשב חי ממש. (וכמובא בגליון הש"ס בכתובות קג. בשם ספר חסידים). וכמסופר בתלמוד (שם) שרבי ציוה קודם פטירתו:

"נר יהא דלוק במקומו, שולחן יהא ערוך במקומו, מטה תהא מוצעת במקומו, ומדוע? שכל בין השמשות של ערב שבת היה בא רבי לביתו אחר שנפטר. אותו ערב שבת באה שכנתו של רבי וקראה בפתח הבית, אמרה לה אמתו של רבי: שתקי שרבי יושב בבית. כיון ששמע כך, יותר לא בא, שלא להוציא לעז על צדיקים ראשונים".

בזמנו של רבי הניחו לעם ישראל אויביו מסביב. זו היתה תקופה של שפע ושלוחה יחסית, בעיקר בשל קשריו הטובים של רבי עם הקיסר אנטונינוס, וכמסופר בתלמוד (עבודה זרה יא, א): "שני גויים בבטן ושני לאומים ממעיך יפרדו ולאום מלאום יאמץ" - אל תקרי גויים אלא גיים (לשון גאון וגדלות). אמר רב יהודה אמר רב: אלו אנטונינוס ורבי שלא פסק מעל שולחנם לא צנון ולא חזרת ולא קישואין, לא בימות החמה ולא בימות הגשמים".

בתוספות (עבודה זרה י, ב) מובא שהקשר בין רבי ואנטונינוס היה עוד מהיותם תינוקות, וזה לשונם: "כשנולד רבי גזרו שלא למול, ואביו ואמו מלווהו. שלח קיסר והביאו לרבי ואמו לפניו והחליפתו אמו באנטונינוס והניקתו עד שהביאתו לפני קיסר ומצאוהו ערל ופטרום לשלום, ואמר אותו הגמון אני ראיתי שמלו את זה, אלא הקב"ה עושה להם נסים בכל עת, ובטלו הגזרה ואמרינן נמי בירושלמי שלסוף למד אנטונינוס תורה ונתגייר ומל עצמו".

במשנתנו מציע רבי את הדרך הרצויה בעבודת ה' המשולבת, כנוצר לעיל, מן העבודה של האדם עצמו בלימוד התורה והזיכרון העצמי, לבין עבודתו עם הזולת בגמילות חסדים. לאור פירוש זה נוכל להבין את השינוי בדברי רבי בפתחת המשנה מגוף נסתר לגוף נוכח. תחילת המשנה עוסקת בעבודת השם האידיאלית שהאדם צריך לשאוף אליה. כזו, שהיא רצויה בעיני אלוקים ואדם. אולם בהמשך, המשנה עוסקת בדברים שהם הכרחיים, ולכן נאמרו בגוף נוכח ובלשון פקודה. לאחר שענינו על השאלות עד כאן, נסכם את דברי רבי לפי התשובות הנ"ל. רבי מציע לאדם דרך בעבודת ה', דרך זו משולבת מעבודת האדם עם עצמו בלימוד תורה והתעלות עצמית במידות, ועבודת האדם עם זולתו בדרך של גמילות חסד. אסור שדרך אחת תבוא על חשבון חברתה, אלא שתי הדרכים משלימות זו את זו ולכן ההליכה בשתייהן יחד נקראת 'תפארת'.

והוי זהיר במצוה קלה כבחמורה, שאין אתה יודע מתן שכרן של מצוות - כבר בפתחה שאלנו על הסתירה שבדברי רבי המחלק בין מצוה קלה לחמורה ומנגד אומר שאין אתה יודע מתן שכרן של מצוות, הכיצד? כדי לתרץ קושי זה נעיין במשנה האחרונה שבמסכת חולין (יב, ה): "לא יטול אדם אם על בנים אפילו לטהר את המצורע. ומה אם מצוה קלה שהיא כאיסור אמרה תורה (דברים כב): 'למען ייטב לך והארכת ימים', קל וחומר על מצוות חמורות שבתורה".

לפי משנה זו מצוה קלה היא מצוה שההפסד בגינה מועט ואינה דורשת מאמץ גדול. ופירוש המשנה הוא כשם שאדם זהיר במצוה הנראית בעיניו חמורה מצד ההוצאות עליה או המאמץ שעליו להשקיע בקיומה, כך עליו להיות זהיר בקיום מצוה הנראית בעיניו קלה. בתלמוד הירושלמי (מסכת פאה פרק א, ה"א) מובא: "אמר רבי בא בר כהנא: השוה הכתוב מצוה קלה שבקלות למצוה חמורה שבחמורות. מצוה קלה שבקלות זה שילוח הקן, ומצוה חמורה שבחמורות זה כיבוד אב ואם, ובשתייהן כתיב והארכת ימים".

שילוח הקן נחשבת למצוה קלה, שהרי מדובר בדרך מקרה "כי יקרא לפניך" ואין בה חסרון כיס. ואילו האחרת, כיבוד אב ואם, היא מצוה חמורה, הן מצד דרך עשייתה, והן מצד שהיא מקיפה את חייו של האדם ועם זאת בשתייהן מפורש השכר בשווה - "למען ייטב לך והארכת ימים". ומכאן, שאין אתה יודע מתן שכרן של מצוות.

[ע"פ ספר "מעשה אבות"]

הלכות שילוח הקן

בפרשתנו מופיעה מצוות 'שילוח הקן'. רבים 'נתקלים' במצוות שילוח הקן, ואינם יודעים כיצד יש לקיים אותה בדרך הטובה ביותר, לפניכם קובץ הלכות בסיסיות בנושא.

א. עיקר מצות שילוח הקן היא שיקח את היונה (האם) בידו, ויפריחנה. ויש מי שכתב שאם יעשה כך הוי עבירה במה שנוטל האם על הבנים, ולדעתו צריך להפריח האם מעל הבנים, אולם בתלמוד ומדברי התוס' והרמב"ם מבואר שאין בזה עבירה, אחר שלוקח האם מעל הבנים כדי לשלוחה. (וכתב מרן החיד"א שיכוין להדיא שלא ליכות באם, אלא שלוקחה בידו כדי לקיים מצות שילוח).

ב. אין מברכים על מצוה זו, שיש אומרים שאינו חייב בשילוח אלא כשרוצה ליקח הבנים. ויש אומרים שאין מברכים על מצוה זו אחר שיש בה אזהרה. ושלח תשלח הוא עשה הניתק ללאו.

ג. הממהר לעבודתו וראה בדרכו קן צפור שהאם רובצת על הבנים, יש אומרים שאסור לו להתעלם מקיום המצוה, ועליו לשלח את האם הרובצת על הבנים, אפילו אם אינו רוצה את הבנים או הביצים. ויש אומרים שאין חיוב למצוה זו אלא כשרוצה ליטול את הבנים לצורכו, אבל אם אינו חפץ בהם ודאי שאין לו מצוה להפריח האם מעל הבנים ולהשאיר הבנים שם.

ד. יש מי שכתב שאם אינו צריך לבנים לא מיבעיא שאינו מחוייב לשלח את האם אלא אכזריות נמי חשיב לצער בעלי חיים לחנם, לגרש האם מעל בניה ללא תועלת לנו, ולא לצורך האדם. וצער בעלי חיים דאורייתא. וטוב לחוש ולקחת את הבנים או הביצים. וכן מבואר בזה"ק שצריך דוקא ליטול את הבנים. שאחר שילוח האם הולכת וצווחת ומבקשת על בניה, והמלאך שנקרא עוף מעורר רחמי השי"ת והתעוררות זו גורמת לרחם עלינו בגלותינו.

ה. אם האם רובצת על ביצים שלא מאותו מין, או שהם של עוף טמא, אין מצות שילוח הקן.

ו. אם לקח רק את האם והשאיר את הבנים יש אומרים שאין כאן לאו ד"לא תקח האם על הבנים", אלא ביטל עשה דשלח תשלח. אך מדברי התוס' מוכח שיש לאו גם כשאינו לוקח הבנים.

[ע"פ 'ילקוט יוסף']

לעילוי נשמת אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז



עלון זה מוקדש:

לרפואת: ציפורה ויהושע לוי. שרה בת שמחה. עזר בן עישה. תקוה בת עזיהו. אלגרה בת גאן. אסתר בת זרבה. מול בת ענלה. אברהם בן רחל. רחמים בן סולמנה. הראל בן אביגיל. אילנה בת סליחה. ישי ורחל לוי. חנה בת זוהרה. עדן בת רחל. מיטל מוריה אדרי. יוסף בר בן מיכל. דוד ביטון הי"ו. לעילוי נשמת: הר"ר יוסף. הר"ר מ' אליהו. רבי מסעוד מלול. רבי יעקב ומרים שושן. יצחק דרעי. מנחם חיים דרעי. נדיר חום. ישראל אברהם נתן. אורי מנחם. דוד גרסברג. מירי פולק. אסתר ועשר חום. עמוס דמרי. אסתר בת תורא. אליהו בת פריחה. אריה בן שמשון. ציונה בת חדר. יצחק ולאח אסמח'נו. עזיהו עמס. חיה רחל לוי. בנימין יהודה. מיריה שמשון. אסתר אלקוב. אברהם בן שבאי אלעזר. ליאור רחמים. דבורה ואילן מנחם. מיסל ועקני. אורי ופני. אילה שחר. יצחק בן פנינה. יצחק ושבתה אילון ז"ל. אורי יצחק אילון ז"ל. סך אורי יעקב שושן ז"ל. לע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנדור, שושנה רוזה, רפאל פריצי, וציריליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד. אברהם ולאח ציטרון ז"ל. להחזרת נעדרי צה"ל ושבייו ובהם: הדר גולדין, גיא חבר, רון ארד, יהודה כץ. וכל החטופים והשביים בעזה!

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483